

Juryrapport

De Martinus Nijhoffprijs voor vertalingen uit het Nederlands gaat naar een van die zeldzame persoonlijkheden die het vertalen als kunst beoefenen en tegelijk als roeping om de waarden van een literatuur te doen kennen en genieten door een veel ruimer publiek dan dat van het land van herkomst. Meer nog, het geldt hier een van die pioniers die, door niemand aangemoedigd en lang voordat men zich hier en daar officieel het lot der Nederlandse letteren in het buitenland ging aantrekken, gedaan hebben wat volgens hun overtuiging gedaan moest worden. Dat houdt in dat veel van dit werk niet alleen op eigen initiatief maar ook op eigen kosten tot stand kwam.

En in dit geval wil de jury er met nadruk op wijzen dat de laureaat zijn werk reeds begonnen is vlak na de afgelopen oorlog, dus een twintigtal jaren terug. Een van de eerste Nederlandse literaire kunstwerken na de oorlog in de Engelse taal verschenen was namelijk een gedicht van P.C. Boutens in *Poetry Today*, vertaald en geplaatst door James Brockway. Brockway was in die oorlog door een toeval gespaard gebleven. Hij is geboren in 1916 en diende bij de Royal Air Force, voornamelijk op de Birmese fronten, in de functie van boordnavigator, maar ook als radio- en radarman en als mitrailleursschutter en bommenwerper. Op dit grimmige oorlogstoneel bleef zijn leven gespaard toen hij eens door ziekte geen deel kon uitmaken van een bemanning die nooit terug zou komen.

Als dichter gaf Brockway een aantal verzen uit in de bundel *No Summer Song*, gevolgd door ongebundelde poëzie in diverse tijdschriften. Woonachtig eerst in Den Haag, later in Amsterdam en sinds enige tijd in St. Austell in Cornwall heeft Brockway de moderne letteren van Vlaanderen en Nederland in de Engelssprekende wereld bekendheid gegeven op alle denkbare wijzen: door studies over schrijvers en dichters; door onvermoeibaar hun werk te patroneren in Engeland en de Verenigde Staten, door zijn talenten als schrijver en dichter in dienst te stellen van door hem bewonderde auteurs, en aldus verhalen, romans, poëzie en essays te vertalen. Alsof die activiteit nog niet genoeg was, is Brockway op een gegeven ogenblik in het Nederlands gaan schrijven, ditmaal als promotor van moderne Engelse auteurs, met velen van wie hij goed bevriend is. Hij schreef zeer gewaardeerde kronieken in *Literair Paspoort*, *Algemeen Handelsblad*, *Nieuwe Rotterdamse Courant* en *Tirade*. Intussen was hij initiatiefnemer geworden tot de reeks 'Auteurs van de tweede eeuwheft' bij een Amsterdamse uitgever, waar onlangs een bundeling verscheen van zijn Nederlandse kronieken over Engelse letteren, onder de titel *Waar zijn de Angry Young Men gebleven?*

Aan romans vertaalde Brockway *Zelfportret* van Teirlinck en de *Onpersoonlijke herinneringen* van Coenen, beide verschenen in de Bibliotheca Neerlandica. Aan toneel ligt bij Peter Hall zijn vertaling van Wolkers' *Wegens Sterfgeval Gesloten*. Aan verhalen publiceerde hij ondermeer Slauerhoff's 'Lamos', 'De Muur' van Jos Vandelloo, diverse verhalen van Mulisch, Hamelink en Alberts, en een groot aantal verhalen van Maria Dermoût en Jan Wolkers. Aan essays presenteerde hij het Angelsaksische lezerspubliek de studie van Gomperts 'Jagen om te leven' en zijn Dostojewski-essay. Tal van wetenschappelijke en kunsthistorische

vertalingen stelden hem financieel enigszins in staat om poëzie te vertalen van Bloem, Roland Holst, Achterberg, Lodeizen, Andreus, Campert en anderen, door hem geplaatst in toonaangevende periodieken. Zijn inleiding tot Achterberg draagt als titel de regel van Dylan Thomas: *And Death Shall Have no Dominion*.

Dit kon slechts een summiere aanduiding zijn van de omvang en de verscheidenheid van een vertaaloeuvre dat getuigt van de ontembare belangstelling en affiniteiten van zijn maker. Daarnaast blijkt zijn vermogen als vertaler vooral in de diepgang van zijn inleving, en in de beheersing van zijn taalmiddelen voor de weergave van zoveel uiteenlopend werk in zoveel uitlopende literaire genres. Brockway heeft zijn stem als dichter, schrijver en essayist het meest geleend aan andere dichters en schrijvers. Hij geeft hun veelal het beste van zijn eigen vermogen en overtuigingskracht. Dat Brockway, die toch ook een aantal andere talen beheerst, zich speciaal tot het beste uit de Nederlandse letteren van Noord en Zuid voelde aangetrokken, mogen wij als een aanwijzing zien welk een belangrijk onderdeel deze letteren vormen van de Europese literatuur.

Omdat Brockway een van de weinigen is die deze vergelijking mogelijk maakte, door zijn zin voor kwaliteit in keuze en weergave, heeft de jury voor de Martinus Nijhoffprijs hem met groot respect voorgedragen ter bekroning van een 20-jarig levenswerk.

Prof. dr. S. Dresden, voorzitter
Prof. dr. P. Minderaa
Adriaan Morriën
Mr. E. Straat
Dolf Verspoor
Bert Voeten
J.U. Priesman, secretaris

(Een jaar later zou na voorlezing van het juryrapport bekend worden gemaakt dat James Brockway inmiddels had besloten de Martinus Nijhoffprijs te retourneren, 'teneinde daarmede uiting te geven aan zijn protest tegen de naar zijn mening veelal slechte kwaliteit van vertalingen — in het bijzonder in Engeland — van Nederlands letterkundig werk'.)